

ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถ
ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง
โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ศุภนิต ทองจันทร์เทพ

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

600250909

246338

ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถ
ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง
โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ศุภนิต ทองจันทร์เทพ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กันยายน 2554

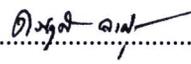
ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถ
ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง
โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ศุภนิต ทองจันทร์เทพ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

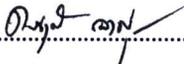
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

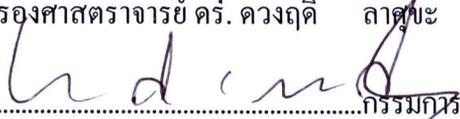
 ..... ประธานกรรมการ ....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ปานอุทัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงฤดี ลาสุขะ

 ..... กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงฤดี ลาสุขะ

 ..... กรรมการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ. พงษ์ศิริ ปรารณชาติ

15 กันยายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงฤดี ลาสุชะ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ปานอุทัย ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอนของการค้นคว้าแบบอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งให้กำลังใจและเอาใจใส่แก่ผู้ศึกษาตลอดมา ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในระหว่างทำการศึกษา คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติรวมทั้งคู่มือต่างๆ ที่ใช้ประกอบในการทำการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณคุณจิตรลดา สมรัตน์ ที่กรุณาให้ใช้เครื่องมือในการค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ พร้อมให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล ตลอดจนทั้ง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้โอกาสในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงและญาติผู้ดูแลทุกท่านที่กรุณาเอื้อเฟื้อ สละเวลา และให้ความร่วมมือเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างจนทำให้การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณครอบครัวที่คอยให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา คุณความดีและประโยชน์อันเกิดจากการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์ ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางศุภนิต ทองจันทร์เทพ

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงฤดี ลาสุชะ

บทคัดย่อ

246338

โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ความสามารถในการดูแลตนเองเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการควบคุมระดับความดันโลหิต การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนกันยายน ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2553 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพยาบาลวิชาชีพจำนวน 3 รายและผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงของจิตรลดา สมรัตน์ (2551) การประเมินผลลัพธ์ของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก ประกอบด้วยความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัวและขณะหัวใจคลายตัว ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงต่อการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษาพบว่า

246338

1. ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง หลังได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกสูงกว่าก่อนการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)
2. ความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัวหลังการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกต่ำกว่าก่อนการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)
3. ความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัวหลังการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกต่ำกว่าก่อนการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)
4. ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมาก
5. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงต่อการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษานี้ยืนยันประสิทธิผลของการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ดังนั้นจึงควรนำไปใช้ ปรับปรุงคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้

Independent Study Title Effectiveness of Implementing Clinical Practice Guidelines for Promoting Self-care Ability Among Older Persons with Hypertension Nakornping Hospital, Chiang Mai Province

Author Mrs. Supanit Thongchantep

Degree Master of Nursing Science (Gerontological Nursing)

Independent Study Advisor

Associate Professor Dr. Duangruedee Lasuka

ABSTRACT

246338

Hypertension is a common chronic illness among older persons. Self-care ability is an important factor for controlling blood pressure. The objective of this operational study was to examine the effectiveness of clinical practice guidelines implementation for promoting self-care ability of older persons with hypertension who received services at Nakornping hospital, Chiang Mai province during September and November, 2010. The sample consisted of 3 registered nurses and 30 older persons with hypertension. The instrument composed of the clinical practice guidelines for promoting self-care ability among older persons with hypertension, developed by Somrat (2008). The effectiveness of the CPGs was evaluated based on the clinical outcomes including self-care ability, systolic and diastolic blood pressure and satisfaction of nurses and older persons with hypertension on clinical practice guidelines implementation. Data were analyzed using descriptive statistics and paired t-test

Results of this study revealed that:

1. After implementation of the clinical practice guidelines for promoting self-care ability, the self-care ability of elders with hypertension was significantly higher than before ($p<.001$).
2. Systolic blood pressure of the elders with hypertension after implementation of the clinical practice guidelines was significantly lower than before ($p<.001$).
3. Diastolic blood pressure of the elders with hypertension after implementation of the clinical practice guidelines was significantly lower than before ($p<.001$).
4. The satisfaction of the registered nurses toward clinical practice guidelines implementation of the registered nurses was at a high level.
5. The satisfaction of older persons with hypertension toward care based on clinical practice guidelines was at a high level.

This results confirms the effectiveness of the clinical practice guidelines for promoting self-care ability of older persons with hypertension. Therefore, these guidelines should be used to improve quality of care for older persons with hypertension especially uncontrolled group.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	6
คำถามการศึกษา	6
ขอบเขตการศึกษา	7
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
โรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ	9
ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง	24
การนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้และการประเมินผล	33
แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเอง	
ของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง	43
กรอบแนวคิดในการศึกษา	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	50
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	53
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	54
ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
การอภิปรายผล	75
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	85
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	86
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	87
เอกสารอ้างอิง	88
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัย	96
ภาคผนวก ข เอกสารพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	97
ภาคผนวก ค เอกสารอนุญาตให้ใช้เครื่องมือ	105
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล	106
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	112
ประวัติผู้เขียน	113

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ตนเองเฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และวิธีจ่ายค่ารักษาพยาบาล	63
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ผู้ดูแลหลัก ระยะเวลาที่เป็น โรคความดันโลหิตสูง จำนวนครั้งของการนอนโรงพยาบาลด้วยภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูง โรคประจำตัวร่วม และจำนวนกลุ่มยาที่ใช้ในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง	65
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ดัชนีมวลกาย การสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน และระยะการรับรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และรูปแบบของพฤติกรรมในการจัดการ โรคความดันโลหิตสูงที่ผ่านมา	67
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และการอบรม/ได้รับความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง/หรือการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง	68
5 ระดับความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็น โรคความดันโลหิตสูง โดยรวม ก่อนและหลังการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิก	70
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง โดยรวมก่อนและหลังการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิก	71
7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัวและขณะหัวใจคลายตัว ก่อนและหลังการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิก	72
8 ระดับความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	73
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงต่อการได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติทางคลินิก	74